

DET KONGELEGE
KLIMA- OG MILJØDEPARTEMENT

Statsråden

Møre og Romsdal fylkeskommune
Fylkeshuset
6404 MOLDE

Deres ref
82089/2015/S00

Vår ref
15/3497-

Dato
04.07.2016

Klima- og miljødepartementet si godkjenning av regional plan for vassforvaltning i vassregion Møre og Romsdal for planperioden 2016-2021

1. Innleiing

1.1. Vassdirektivet, vassforskrifta og vassforvaltingsplanane

Klima- og miljødepartementet har motteke *Regional plan for vassforvaltning i vassregion Møre og Romsdal* for planperioden 2016-2021 til godkjenning.

Planen er ein regional plan utarbeidd etter plan- og bygningslova og vassforskrifta, og vart vedteken i fylkestinget i Møre og Romsdal 8. desember 2015. Planen vart send til departementet for godkjenning 21. desember 2015.

Det følgjer av vassforskrifta § 29 at vassforvaltingsplanane skal godkjennast av Kongen. Kongens myndigheit til å godkjenne regionale vassforvaltingsplanar er delegert til Klima- og miljødepartementet ved kongeleg resolusjon 19. juni 2015. Samtidig blei myndigheita etter plan- og bygningslova kapittel 8 for handsaming av dei regionale vassforvaltingsplanane overført frå Kommunal- og moderniseringsdepartementet til Klima- og miljødepartementet. Godkjenninga skjer i samråd med dei departementa dette vedkjem.

Vassforskrifta blei fastsett i 2006 som ei gjennomføring i norsk rett av EUs rammedirektiv for vatn frå 2000. Forskrifta er heimla i plan- og bygningslova, vassressurslova og forureiningslova. Vassforskriftas formål er å verne, og om naudsynt betre, tilstanden i ferskvatn, grunnvatn og kystvatn. Vassforskrifta set rammer for fastsetjing av miljømål som best mogeleg skal sikra heilskapleg vern og berekraftig bruk av vassførekomstane. Det generelle målet i vassforskrifta er at alle vassførekomstane skal ha minst god økologisk og god kjemisk tilstand, og miljømåla skal i utgangspunktet nåast innan 2021. Ei vassførekomst kan peikast ut som kunstig eller sterkt modifisert som følgje av fysiske inngrep på nærare

fastsette vilkår. For kunstige og sterkt modifiserte vassførekomstar er miljømålet godt økologisk *potensial* og god kjemisk tilstand. For å oppfylle miljømåla skal det utarbeidast tverrsektorielle forvaltingsplanar og tiltaksprogram.

Forskrifta inneheld òg reglar om unntak frå miljømåla, slik som utsetjing av frist, mindre strenge miljømål og høve til å tillate ny verksemd, sjølv om dette fører til at miljømåla ikkje blir nådde eller at tilstanden blir forverra dersom gitte kriterium er oppfylte. På bakgrunn av ei vurdering av miljøtilstanden i vassførekomstane skal det fastsetjast konkrete mål for kvar einskild vassførekomst, medrekna om det er behov for fristutsetjing eller mindre strenge miljømål. I tillegg skal eventuelle andre miljømål, under dette miljømål for beskytta område, også nåast.

Då vassdirektivet blei teke inn i EØS-avtalen blei det vedteke at forvaltingsplanarbeidet i Noreg skulle synkroniserast med EU-landas andre planperiode, som starta i 2016. I perioden 2010-2016 gjennomførde Noreg ein frivillig prøveperiode med forvaltingsplanar for omlag 20 prosent av vassførekomstane ("pilotplanane"). Dei første vassforvaltingsplanane som Noreg formelt er pålagt å utarbeide etter direktivet blei vedtekne i fylkestinga i 2015, og denne planen er ein av desse.

1.2. Generelt om departementet si godkjenning av planen

Det følgjer av vassforskrifta § 29 at departementet i samband med godkjenninga kan fastsetje slike endringar i planen som "finnes påkrevd ut fra hensynet til rikspolitiske interesser". Dette inneber at departementet i godkjenninga skal vurdere planen i eit nasjonalt perspektiv og sjå til at planen er i samsvar med nasjonal politikk, under dette krava i vassforskrifta og nasjonale føringar. Departementet tek i sin handsaming av planen stilling til eventuell usemje om planen i vassregionutvalet, jf. vassforskrifta § 26.

Krava i vassforskrifta om kost-nyttevurderingar er i svært liten grad følgd opp i dei regionale vassforvaltningsplanane. Departementet godkjenner likevel planane utan at dei naudsynte endringane er gjort fullt ut for at planane skal være i samsvar med vassforskrifta (sjå likevel særskilde vurderingar og endringar på vasskraftområdet). Dette inneber at vidare bruk og gjennomføring av planane er hefta med stor uvisse, og at det på ordinær måte skal gjennomførast ei kost/nytte-vurdering for kvart einskild tiltak som er tenkt å bidra til oppfølging av planane. Departementet understrekar at vurderinga av kvart einskild tiltak blir gjort av sektormyndigheitane på vanleg måte gjennom eksisterande lovverk.

Vassforvaltingsplanen er endeleg når sentral godkjenning frå departementet ligg føre. Den framlagte planen vedteken av fylkestinget og departementet sitt vedtak om godkjenning utgjer til saman endeleg godkjent plan. Den nasjonale godkjenninga har medført endringar i den regionale planen. Tiltaksprogram, handlingsprogram og overvakingsprogram skal ikkje godkjennast, og det er difor ikkje teke stilling til innhaldet i desse dokumenta i departementet si godkjenning.

1.3. Den juridiske verknaden av godkjend plan

Når den regionale vassforvaltingsplanen er godkjend, skal den leggjast til grunn for regionale organ si verksemd, og for kommunal og statleg planlegging og verksemd i regionen, jf. vassforskrifta § 29 og plan- og bygningslova § 8-2. Planvedtaket forpliktar offentlege

myndigheiter til å søke å følgje opp og gjennomføre planen. Planen vil vere eit innspel til statleg planlegging og eit grunnlag for vidare tiltak, budsjett og enkeltvedtak. Forpliktinga gjeld både for kommunar, statlege organ og regional myndigheit. Dei regionale vassforvaltingsplanane har ikkje direkte rettsverknad ovanfor den einskilde innbyggjar.

Med uttrykket "legges til grunn" er det ikkje meint at planen fører til absolutte forpliktingar av rettsleg art. Planen er likevel eit grunnlag for å reise motsegner til planforslag som kan ha rettsleg binding. Andre myndigheiter, organisasjonar eller enkeltpersonar vil ikkje kunne reise rettslege krav mot noko myndigheit på grunnlag av det som står i ein regional plan.

Både føresetnader og andre tilhøve vil kunne endre seg etter at planen er vedteken. Det kan òg oppstå situasjonar eller komme fram ny eller meir presis kunnskap i enkeltsaker som planen ikkje har fanga opp. Slike tilhøve kan tilseie andre løysingar enn det som følgjer av planen. Det må liggje føre endringar i føresetnadene, som oppdatert kunnskap, eller andre særskilde grunnar for å fråvike ein plan som er vedteken. Dette kan gjere det naudsynt å endre eller gjere unntak frå det fastsette miljømålet for neste planperiode.

Då Stortinget godkjende å ta vassdirektivet inn i EØS-avtalen, blei det presisert at ansvaret til aktuelle myndigheiter for lovverk og verkemiddel ligg fast i tråd med gjeldande ansvarsdeling, og at heimlane for å gjennomføre dei miljøforbetrande tiltaka er nedfelte i eksisterande lovgjeving. Vassforskrifta set rammer for vassforvaltninga, men ho endrar ikkje gjeldande ansvarsdeling mellom dei ulike sektormyndigheitene. Det er sektormyndigheitene som, innanfor sine ansvarsområde, har ansvar for å utgreie tiltaka og premissane for fastsetjing av miljømål. Dei godkjende miljømåla føreset etterfølgjande vurdering og eventuelt vedtak om tiltak av sektormyndigheitene.

1.4. Forholdet til naturmangfaldlova

Departementet meiner at vassforvaltingsplanen vil bidra til å ta vare på forvaltingsmåla for naturtypar, økosystem og arter i naturmangfaldlova §§ 4 og 5. Det følgjer av naturmangfaldlova § 7 at prinsippa i §§ 8 til 12 skal leggjast til grunn som retningslinjer ved utøving av offentleg myndigheit, og at vurderinga av prinsippa skal gå fram av vedtaket. Krav til kunnskapsgrunnlaget i § 8 vert oppfylt gjennom arbeidet med karakterisering. Forvaltingsplanen legg økosystemtilnærming til grunn, og er slik sett i samsvar med naturmangfaldlova § 10. Førre var-prinsippet i § 9, prinsippet om at kostnadene ved miljøforverring skal berast av tiltakshavar i § 11 og prinsippet om miljøforsvarlege teknikkar og driftsmetodar i § 12 vil måtte trekkjast inn ved den konkrete utforminga av det enkelte tiltaket.

2. Departementets vurdering av planprosessen og innhaldet i regional plan for vassforvaltning i vassregion Møre og Romsdal

2.1. Om planprosessen

Arbeidet med regional vassforvaltingsplan skal følgje plan- og bygningslovas generelle reglar om planlegging, mellom anna reglar om offentleg deltaking og informasjon, høyring og vedtak av plan. I tillegg har vassforskrifta særlege reglar om planlegging. Planen skal innehalde eit samandrag av offentlege informasjons- og høyringstiltak som er sette i verk, resultata av desse og endringar i planen som følger av tiltaka.

Medverknad i Møre og Romsdal vassregion er godt ivareteken både gjennom formelle høyringar og gjennom eit godt arbeid på vassområdenivå. Organisering i Møre og Romsdal vassregion har vore i tråd med vassforskrifta.

2.2. Om innhaldet i planen

Hovudutfordringane i vassregionen er forureining frå avløp, landbruksverksemd, akvakultur og industri, fysiske endringar i hydrologi/morfologi som følgje av kraftverksreguleringar, forbyggingar, vandringshinder, kaianlegg, fyllingar m.m., og biologiske påverknader frå framande arter, lakselus og rømt oppdrettsfisk.

Det er til saman 1906 vassførekomstar i vassregion Møre og Romsdal. 85,4 % av vassførekomstane i overflatevatn vil venteleg nå miljømålet om god økologisk tilstand innan 2021. 98,1 % av vassførekomstane vil venteleg nå miljømålet om god kjemisk tilstand innan 2021. Alle grunnvassførekomstar vil venteleg nå miljømålet om god kvantitativ tilstand innan 2021, mens ei grunnvassførekomst har fått utsett frist for å nå miljømålet om god kjemisk tilstand.

Statlege ressursar til overvaking vil bli vurdert innafor dei til ei kvar tid gjeldande budsjetttrammer. Departementet meiner likevel at det er eit stort potensiale for sektormyndigheiter til å utnytte eksisterande heimlar til å påleggje verksemdar å gjennomføre overvaking. Ulike sektormyndigheiter bør også i større grad samarbeide om utvikling av felles overvaksingsprogram for eit vassområde eller anna føremålstenleg avgrensa geografisk område.

2.2.1. Om utpeiking av og miljømål for sterkt modifiserte vassførekomstar (SMVF)

196 vassførekomstar er utpeikte som SMVF i Møre og Romsdal vassregion; ingen av dei er i kystvatn.

Planen beskriv kriteria for å utpeike kandidatar til SMVF, men manglar oversikt over kva fysiske endringar som har ført til at vassførekomstane er peikte ut som sterkt modifiserte. Det går ikkje fram av planen korleis utpeiking av SMVF er gjennomført.

Talet på vassførekomstar delt på ulike konkretiserte miljømål går fram av planen. Miljømåla for den enkelte SMVF er konkretiserte og utdjupande beskrivne.

2.2.2. Om bruk av unntak frå miljømåla

83 vassførekomstar har fått utsett frist for å nå miljømåla for økologisk tilstand. 33 av desse har samtidig utsett frist for å nå miljømålet for kjemisk tilstand. Ei oppsummering av kva tiltak som er naudsynlege for å nå miljømåla innan den utsette fristen, er ikkje beskriven, sjølv om planen beskriv forholda nærare for dei enkelte områda og slik gir ei viss innsikt.

22 vassførekomstar har mindre strenge miljømål. Planen beskriv at det er gitt mindre strenge miljømål i regulerte vassdrag som i stor grad er tørrlagde.

2.2.3. Om klimaendringar og klimatilpassing

Arbeidet med klimatilpassing vil bli viktig framover, og både klimaet i dag og framtidige klimaendringar må inngå i vurdering av miljøtilstand og utvikling av klimarobuste tiltak for å

sikre god tilstand i framtida. Dette mellom anna fordi planane legg føringar og rammer ut over 2021.

Klimaendringar er godt beskrivne i planen for vassregion Møre og Romsdal. Betydninga av å jobbe vidare med klimatilpassingstiltak framover er understreka i planen. Departementet viser i denne samanhengen til at rapporten Klima i Norge 2100 blei oppdatert 15. september 2015. Det er ein intensjon å lage fylkesvise klimarapportar i løpet av 2016. I det vidare arbeidet, og ved neste rullering av planane, bør forvaltingsplanane vise til, og byggje på, dei til ei kvar tid oppdaterte klimarapportane (ytterlegare informasjon om klimarapportar finst på <https://klimaservicesenter.no/>).

2.2.4. Om beskytta område

Planen gjev ikkje eit fullstendig oversyn over - og kartfesting av - dei beskytta områda i regionen. Planen viser også at det ikkje er utarbeidd særskilte miljømål for slike område med utgangspunkt i grunnlaget for vern.

2.2.5. Om usemje i planen

Det er registrert usemje i planen. Dette er nærare omtalt i kapittel 3.3. Vasskraft og kapittel 3.4. Akvakultur.

3. Om dei enkelte påverknadene i vassregion Møre og Romsdal

3.1. Landbruk

a) Nasjonal politikk på området

Norsk landbruk skal fyller fleire oppgåver, og berekraftig landbruk er eitt av fire hovudmål i landbrukspolitikken. Det er eit mål at tapet av næringsstoff frå jordbruksproduksjon skal vere minst mogleg. All jordbruksverksemd gir ein risiko for avrenning av næringsstoff til vassførekomstar, ettersom jordbruk skjer i eit ope, naturleg system. Vanleg avrenning frå jordbruksdrift er difor ikkje omfatta av forureiningslova. Fordi det er jordbruksdrift i store delar av landet, både på dyrka mark og beite, vil jordbruket kunne gje avrenning til eit svært stort tal vassførekomstar, slik det er registrert i Vass-Nett.

Mykje av miljørøysinga i jordbruket er samla i eit nasjonalt miljøprogram, som gjennom verkemiddel lokalt, regionalt og nasjonalt legg til rette for ein effektiv og målretta miljøinnsats. Nasjonalt miljøprogram blir rullert kvart fjerde år, noko som inneber at det er rom for å gjere tilpassingar til dei utfordringane som vassforvaltingsplanane avdekkjer.

b) Vedtekne miljømål og føreslåtte tiltak i regionen

I Møre og Romsdal er det 65 vassførekomstar som er registrerte med hovudpåverknad frå landbruk (registrert som «Påverkningsgruppe») i Vass-Nett. Ingen av desse har unnatak frå miljømåla. 14 av desse har dårleg eller svært dårleg tilstand i dag, men dette er ikkje nødvendigvis pga. landbruk.

Standard miljømål er lagt til grunn, og det er ingen vassførekomst som er vurdert til å vere SMVF pga. landbruk, og ingen har fått utsett frist etter § 9 pga. landbrukspåverknad.

Landbruk er nemnt som ein av dei sju største utfordringane i vassregionen, og i tillegg kjem behov for problemkartlegging med meir pga. mangelfulle data om påverknad. Forureining frå landbruk har størst påverknad på innsjø- og elvevassførekomstar, og inkluderer både diffus avrenning og punktutslipp. Vassforvaltingsplanen viser at det er relativt mange vassførekomstar som er påverka av jordbruk, men mange av desse er førte opp med middels påverknad og få med stor påverknad. Vasskraft er den desidert viktigaste påverknaden på vassførekomstane i regionen, men også biologisk påverknad er monaleg. Det er 65 vassførekomstar med tiltak i landbruket av totalt 1026 vassførekomstar med tiltak i heile regionen.

Det er som nemnt omlag 65 vassførekomstar som er registrerte med påverknad frå landbruk i Vass-Nett, og det er føreslege 49 tiltak i landbruket («diffus landbruk»). Landbrukstiltak utgjer 49 av totalt 468 føreslegne konkrete tiltak. Landbrukspåverknad har i stor grad samanheng med beite, husdyr, lagring og bruk av husdyrgjødsel og avrenning frå dyrka mark. Dei fleste tiltaka i landbruket er knytte til gjødsling og til lagring og bruk av husdyrgjødsel. Det er m.a. peikt på behov for verkemiddel for å få breiare kantsoner på stader der dette kan vere eit aktuelt tiltak. Det er føreslått auka bruk av frivillige tiltak som kan støttast gjennom *Spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL)* og *Regionalt miljøprogram (RMP)*.

Departementet vil her gjere merksam på at forskrift 4. juli 2003 nr. 951 om gjødselvarer mv. av organisk opphav (forskrift om organisk gjødsel) er under revisjon. Nasjonalt miljøprogram vil rullerast i 2017 og omsyn til oppfølging av vassforvaltingsplanane er eit grunnlag for dette arbeidet. Intensjonen med regionale miljøprogram er at dei skal kunne tilpassast dei lokale og regionale utfordringane, og forvaltningsplanen peiker på viktigheita av dette. Allereie i dag blir ein monaleg del av RMP-midlane nytta til tiltak for å redusere forureining i Møre og Romsdal.

Det er ikkje utarbeidd forureiningsrekneskap for vassregion Møre og Romsdal. Departementet kan ikkje sjå at det er lagt fram noko om pålitelegheitsgraden av innsamla data for vassførekomstane. Men generelt blir det peika på at problemkartlegging er viktig for å betre kunnskapsgrunnlaget, også for vassførekomstar med landbrukspåverknad.

c) Departementet si vurdering og endringar

Departementet si vurdering er at verkemidla i hovudsak er på plass og at eksisterande tilskotsordningar og forskriftsheimlar kan nyttast meir aktivt og målretta.

For ein stor del av tiltaka i regionen er det ikkje god nok kunnskap til å gjere kostnadsberekningar. Det finst mykje kunnskap om gode og effektive tiltak mot avrenning frå landbruk, men det er stor variasjon i effektar under ulike tilhøve. Uvisse ved reell påverknad frå jordbruksdrift og variasjon i effektar av tiltak gjer det mellom anna utfordrande å lage gode kostnadsoverslag og vurdere kostnadseffektivitet.

Det er gjort kostnadsoverslag for 9 tiltak i jordbruket som viser eit investeringsbehov på 4,5 mill. kr, men tala er usikre. Det er òg vurdert kostnadseffektivitet for 19 landbrukstiltak, der 4 har stor, 12 har middels og 3 har låg kostnadseffektivitet. Det er positivt at ein har forsøkt å få fram tal, men ein må leggje uvissa for slike tal til grunn for vidare arbeid. Alle forslag til tiltak i regionalt tiltaksprogram vil bli følgde av den enkelte sektormyndigheita. Nærare vurdering av tiltaka og vedtak om gjennomføring hos respektive sektormyndigheit vil i mange tilfelle òg gi eit betre grunnlag for kostnadsvurderingar.

Planen gir ikkje noko omfang av jordbrukstiltaka og kva konsekvensar det kan ha for landbruket. Høg gjennomføringsgrad av enkelte tiltak i jordbruket kan ha ein negativ verknad for totalproduksjonen. Produksjonstap er eit av momenta som sektormyndigheita må vurdere ved val av tiltak og utforming av verkemiddel.

Møre og Romsdal har registrert 14 vassførekomstar med stor påverknad frå landbruk, og som i dag har dårleg eller svært dårleg tilstand utan at det er sett utsett frist. Det er ein risiko for ikkje å nå miljømål for slike vassførekomstar, særskilt i tilfelle der det ligg føre mangelfull kunnskap om effekt av tiltaka, og med tanke på nye nedbørmønster som følgje av klimaendringane.

Departementet gjer ingen endringar i planen.

d) Overordna overslag over samla kostnader som følgje av planen

Det er gjort enkelte kostnadsvurderingar og vurderingar av kosteffekt for eit mindre tal tiltak og innan landbruk, men uvissa er stor.

Dei samla økonomiske konsekvensane som følgje av planen er nærare behandla under kapittel 4 nedanfor.

e) Administrative konsekvensar

Det er foreløpig lite grunnlag for å vurdere dei samla administrative konsekvensane ved planen.

3.2. Samferdsle

a) Nasjonal politikk på området

Nasjonal transportplan (NTP) presenterer regjeringas transportpolitikk. Den gjeldande NTP (Meld. St. 26 (2012-2013) Nasjonal Transportplan 2014-2023), presiserer at «Vannforskriften skal bl.a. følges opp ved at transportetatane gjennomfører nødvendige tiltak i alle relevante vassførekomstar innan 2020».

b) Vedtekne miljømål og foreslåtte tiltak i regionen

Dei vanlegaste negative påverknadene frå samferdselssektoren gjeld forureining av vassførekomstar, fysiske inngrep i vassførekomstar og vandringshinder for fisk og andre organismar som lever i vatn. Relevante tiltak gjeld særskilt metode og bruk av kjemikalier og salt under drift og vedlikehald av infrastruktur og utbetring av vandringshinder.

c) Departementet sine vurderingar og endringar

I vassforvaltingsplanen er det lite fokus på planlagde nye samferdselstiltak og eventuelle effektar og målkonfliktar på grunn av desse. For samferdselssektoren gjeld dette særskilt tiltak tilrådd i Nasjonal Transportplan.

Kunnskapsgrunnlaget for vassførekomstar i kystvatn er særleg mangelfullt. For å betre kunnskapsgrunnlaget planlegg Kystverket å gjennomføre eit FoU-prosjekt med bistand frå Miljødirektoratet. Prosjektet blir dekt innanfor gjeldane budsjetttrammer og har som formål å få fram naudsynt kunnskap om når maritim infrastruktur kan vere ein vesentleg påverknad på økologisk tilstand og vasskvalitet, og kva avbøtande tiltak som er aktuelle for å nå miljømåla etter vassforskrifta. Dette er eit bidrag til å kartleggje problem og å hente inn kunnskap, og vil gje eit betre grunnlag for å vurdere påverkningsgrad, miljømål og eventuelle naudsynte tiltak. Det skal òg utarbeidast ei rettleiing for vurdering av maritim infrastruktur før neste planrullering.

Departementet viser til at det under kapittel 3.7 "Prioriteringar i arbeidet" står at det skal gjerast opprydding i Moldefjorden i samband med planlagd utbygging/vegprosjekt. Vi vil presisere at med dette er meint at alle framtidige prosjekt som går ut i Moldefjorden skal kartleggje sjøbotnen for miljøgifter innanfor sitt prosjektområde og eventuelt bidra til opprydding der det er påkravd og i medhald av det prosjektet som blir utført. Altså er det ikkje eit bestemt og allereie planlagt utbyggingsprosjekt/vegprosjekt dette gjeld.

Departementet gjer ingen endringar i planen på området.

d) Overordna overslag over samla kostnader som følgje av planen

Innan samferdslesektoren er kostnadene for tiltak som følgje av forvaltningsplanane uvisse. Generelt er det lite erfaring med kostnader for tiltak som fjerning av vandringshinder, overvaking og problemkartlegging.

Arbeidet med prosjekt «Rein Borgundfjord» i Ålesund er starta i form av at kartlegging vert gjort og grunnprøver blir tekne. I mange tilfelle er Vegvesenet berre ein av fleire eigarar på aktuelle tomter. Kostnadene ved eventuell opprydding har ein ikkje oversikt over då omfanget av tiltaket ikkje er klårt.

For å sikre fisken si frie vandring i bekke- og elveløp, under dette oppretting av kulvertar, rydding, etc., er tiltaka anslått til ca. kr. 0,5 mill. Ein gjer merksam på at dette er eit grovt kostnadsoverslag.

Kostnader til tunnelvask og vedlikehald av eksisterande reinsebasseng inngår i vanlege drifts- og vedlikehaldsbudsjett. Investerings tiltak i samband med nye store vegprosjekt (etablering av reinsebasseng mv.) blir godkjent etter plan- og bygningslova og får konsesjon/utsleppsløyve etter forureiningslova/-forskrifta. Desse kostnadene er ikkje med her. Store vegprosjekt er pålagde å prosjektere løysingar for handtering av forureina vatn, både i anleggs- og driftsfasen.

Dei generelle økonomiske konsekvensane som følgje av planen er nærare behandla under kapittel 4 nedanfor.

e) Administrative konsekvensar

Det går mykje ressursar til overvaking og problemkartlegging i samband med vassforvaltingsplanane. Ein god del av dei siste avklaringane, til dømes ansvarsforhold, kjelder med meir står òg igjen. Vidare vil prosjektering av enkelttiltak, og oppfølging/gjennomføring av tiltak krevje administrativ oppfølging. Dette gjeld både for nye investeringar og drifts- og vedlikehaldsrutinar.

3.3. Vasskraft

a) Nasjonal politikk på området

Dei viktigaste nasjonale styringsdokumenta for planarbeidet og departementet si godkjenning på vasskraftområdet er: Meld. St. 25 (2015-2016) *Kraft til endring* og Innst. 401 S (2015-2016), Meld. St. 14 (2015-2016) *Natur for livet* og Innst. 294 S (2015-2016), nasjonale føringar i brev av 24. januar 2014 frå KLD og OED til vassregionane, med tilvising til rapport 49:2013 frå Noregs vassdrags- og energidirektorat og Miljødirektoratet og rettleiar 01:2014 for Sterkt modifiserte vassførekomstar. Det er i hovudsak Olje- og energidepartementet som forvaltar sektorlovverket og dermed verkemidla som regulerer denne sektoren.

Dei nasjonale føringane skal sikre ein rett balanse mellom miljøforbetringar og omsynet til kraftproduksjon. I føringane vert det teke utgangspunkt i rapport 49:2013 som går gjennom alle konsesjonar som kan reviderast fram til 2022. Rapporten skil mellom vassdrag i kategori 1.1 (høg prioritet) og 1.2 (lågare prioritet), når det gjeld potensial for forbetring av viktige miljøverdiar opp mot kostnadane ved slepp av vatn/magasinstriksjonar. For å kunne vurdere muleg redusert produksjon vart det i gjennomgangen nytta ein hydrologisk standardstorleik ("Q95") for minstevassføring.

Det samla krafttaptet i Noreg som følgje av miljøforbeholdende tiltak og fordelinga mellom regionane har påverka godkjenninga av den einskilde planen. Den nasjonale godkjenning har difor ført med seg endringar samanlikna med den regionale prioriteringa i planen.

Forbetringa av økologien i vassførekomstar er hovudføremålet med vassforskrifta. Dette hindrar ikkje at andre omsyn (slik som landskap og friluftsliv) kan medverke til å få sett i gong revisjon, innkalling eller omgjerung etter vassdragslovgjevinga, sjølv om desse omsyna ikkje påverkar fastsetjinga av miljømålet.

I dei nasjonale føringane er det lagt til grunn at vassdrag med klårast potensial for miljøforbetring til lågast muleg kostnad skal prioriterast for miljøforbetring. Sakshandsaming i dei einskilde sakene og forventa tid før eit tiltak gjev ein målbar effekt kan gjere det naudsynt å nytte høvet til å utsetje måloppnåinga etter § 9.

Om tiltaka faktisk skal gjennomførast for å følgje opp planen vert vurdert etter sektorlovverket etter ei meir grunding kost/nytte-vurdering.

I Meld. St. 14 (2016-2017) *Natur for livet* og Meld. St. 25 (2015-2016) *Kraft til endring* er det slege fast at det vil bli gjennomført revisjon i ei rad vassdrag i fyrste planperiode. Ei oversikt

over kva tiltak som vil vere sett i verk (dvs. at sektoravgjerd ligg føre) vil gå fram av midtvegsrapporteringa i 2018.

b) Vedtekne miljømål og føreslegne tiltak i regionen

Vassdragsregulering er den faktoren som i følgje planen gjev flest påverknadar av vassmiljøet i innsjøar og elvar.

Departementet har registrert at det er ført opp 79 vassførekomstar der miljømålet er basert på undersøkingar, administrative tiltak eller miljøforbetrande tiltak som har med vasskraft å gjere. Dei fleste av desse vassførekomstane er peika ut som sterkt modifiserte vassførekomstar (SMVF).

I forvaltingsplanen for Møre og Romsdal er det føreslege slepp av minstevassføring i tre vassdrag, der to har prioritet 1.1 i rapport 49:2013.

I eitt tilfelle er det i planen føreslege slepp av minstevassføring i vassdrag som fekk prioritet 1.2 i rapport 49:2013. Dette gjeld vassførekomsten Litle Bævra i Svorka/Bøvra-vassdraget. Slepp av minstevassføring får verknad for tilstanden på anadrom strekning i Bøvravassdraget heilt ned til sjøen (som omfattar tre andre vassførekomstar). Vassregionmyndigheita grunngjev omprioriteringa med at verknaden frå reguleringa på anadrom fisk er større enn det som er lagd til grunn i rapport 49:2013, og at tilstandane for førekomstane er dårlegare.

Vassregionmyndigheita prioriterer ikkje slepp av minstevassføring i Tafjordvassdraget, som fekk prioritet 1.1 i rapport 49:2013, fordi dette fyrst og fremst vil ha verknad for friluftsliv og ikkje for vassbiologiske tilhøve.

Vassregionen har ikkje sett miljømål for reguleringsmagasin som krev nye magasinrestriksjonar for å oppfylle miljømålet.

c) Departementet sine vurderingar, generelle prinsipp og endringar

Ved godkjenninga har det for mange planar vore vanskeleg å få eit eintydig oversyn over kva miljømål som følgjer av planen og mulege konsekvensar for vasskraftsektoren. I godkjenninga har departementet difor vald å lage lister over vassførekomstar med godkjende miljømål, basert på tiltak som høyrer under sektorlovverket for vasskraftsektoren. Desse går fram av vedlegg 1 (miljømål som kan medføre krafttap) og vedlegg 2 (miljømål som kan medføre andre typar tiltak). For desse vassførekomstane er miljømålet sett høgare enn dagens tilstand. For vassførekomstar som ikkje inngår i desse listene, vil miljømålet ved godkjenninga vere det same som dagens tilstand. Denne framgangsmåten er vald for å synleggjere kor måloppnåinga er avhengig av nye tiltak. Listene vil innehalde fire kategoriar vassførekomstar med miljømål:

- Miljømål for SMVF basert på tiltak som kan få verknad for vasskraftproduksjon
- Miljømål for SMVF som er basert på andre tiltak, til dømes med heimel i standardvilkåra i vasskraftkonsesjonar (tersklar, fisketrappar, biotopjusterande tiltak etc.)

- Miljømål for naturlege vassførekomstar basert på tiltak som kan få verknad for vasskraftproduksjon
- Miljømål for naturlege vassførekomstar som er basert på andre tiltak, til dømes med heimel i standardvilkåra i vasskraftkonsesjonar (tersklar, fisketrapper, biotopjusterende tiltak etc.)

Miljømåla for sterkt modifiserte vassførekomstar (SMVF)

Miljømåla for SMVF vert sette ut frå antatt verknad av summen av alle "realistiske tiltak". At eit tiltak er realistisk tyder at nytten for samfunnet vert vurdert som større enn kostnadane. Dette kan vere tiltak som kan få verknad for endra vasskraftproduksjon eller andre avbøtande tiltak. Den sentrale godkjenninga har teke utgangspunkt i tiltaka som grunnleggjend miljømåla i planen og Vann-Nett.

Rettleiaren for SMVF og dei nasjonale føringane skildrar prosessen og avvegingane for å komme fram til miljømålet for den einskilde vassførekomsten. Kvar einskild SMVF med miljømål som føreset tiltak som kan få verknad for vasskraftproduksjon er difor gått gjennom. Godkjenninga har teke utgangspunkt i kapittel 5 og vedlegg 1 til planen (oversyn over sterkt modifiserte vassførekomstar) og Vann-Nett.

Dei vassførekomstane som er på lista over godkjende miljømål som føreset tiltak som kan få verknad for vasskraftproduksjon og som ikkje har vore vurdert i rapport 49:2013 har ikkje i alle tilfelle fått ei kost-nyttevurdering slik vassforskrifta ber om, men oppfyller dei følgjande krava:

- Det er sett eit miljømål basert på økologiske parameterar.
- Miljømålet er basert på avbøtande tiltak.
- Fastsetjinga har teke omsyn til nasjonale føringar.
- Fristen for måloppnåing er realistisk.

Miljømål for SMVF-ar som i følgje Vann-Nett krev andre pålegg ovanfor kraftsektoren enn dei som påverkar vasskraftproduksjonen, til dømes pålegg etter standardvilkåra i vasskraftkonsesjonar, er også gjennomgått. Det følgjer av Meld. St. 25 (2015-2016) *Kraft til endring* og Meld. St. 14 (2015-2016) *Natur for livet* at regjeringa vil utgreie korleis dagens naturforvaltingsvilkår eller andre effektive verkemiddel kan gjerast gjeldande også ovanfor konsesjonar som ikkje har dette vilkåret i dag. Dette med sikte på at det skal kunne gjevast pålegg for å nå nasjonalt godkjende miljømål i vassforvaltingsplanane for periode 2016-2022.

Vassførekomstar på lista over godkjende miljømål som føreset tiltak som ikkje påverkar vasskraftproduksjonen, oppfyller følgjande krav; det er i Vann-Nett oppgjeve konkrete miljøforbetrande tiltak som er eigna til å nå eit miljømål som er høgare enn dagens tilstand og dagens tilstand er ikkje sett til "undefinert".

Kostnadane ved tiltaka er i liten grad dokumentert i planane. Dette kan føre til at det ved etterfølgjande sektorhandsaming vert avgjort at dei føreslegne tiltak likevel ikkje vil verte gjennomførde. Miljømåla kan dermed bli justerte ned for neste planperiode.

Motsett vil det kunne finnast rimelege og effektive miljøforbetrande tiltak der miljømålet likevel er sett til dagens tilstand. Det vil i nokre vassførekomstar vere miljømål som tilsynelatande står i motstrid til allereie pålagde tiltak. At ein vassførekomst ikkje har fått godkjend eit høgare miljømål inneber ikkje at allereie iverksette undersøkingar og/eller miljøforbetrande tiltak ikkje skal vidareførast eller at framtidige undersøkingar og/eller miljøforbetrande tiltak ikkje skal kunne påleggast på vanleg måte i medhald av lovverk eller standardvilkår. Ny kunnskap om tilstand og verknadar av igangsette og planlagde tiltak vil bli lagd til grunn når miljømåla vert justerte ved rullering av planane.

Miljømåla og tiltaka i planane reflekterer generelt eit stort behov for betre kunnskap og problemkartlegging, både for å kartlegge dagens tilstand og for å vurdere realistiske avbøtande tiltak. For vassførekomstar der kunnskapsinnhenting er det einaste tiltaket vert miljømålet sett til dagens tilstand. Kunnskapsinnhenting som tiltak vert likevel oppretthalde i Vann-Nett, då departementet meiner at kunnskapsinnhenting er viktig for å finne aktuelle tiltak som grunnlag for å kunne fastsetje meir presise miljømål for vassførekomstar med kjende miljøproblem og forbettringspotensial ved rullering av planane.

For dei vassførekomstane der det i medhald av godkjenninga ikkje er føresett tiltak, vert miljømålet endra til dagens tilstand ved denne godkjenninga. Dagens tilstand er lik godt økologisk potensial (GØP) dersom alle realistiske tiltak er gjennomført og vassførekomsten har eit fungerande økosystem. Dersom ikkje skal miljømålet vere mindre strenge miljømål etter vassforskrifta § 10. Om dagens tilstand oppfyller minstemålet for GØP (fungerande akvatisk økosystem) eller ikkje, vil gå klart fram og verte oppgjeve i Vann-Nett. Departementet vil sikre at dette vert gjennomført etter godkjenninga og før planen vert rapportert til ESA. Departementet vil i samråd med Olje- og energidepartementet gje eit eige oppdrag til direktorata om dette.

Miljømål for naturlege vassførekomstar

Vassførekomstar som er prega av vasskraftutbygging skal ikkje peikast ut som SMVF dersom god tilstand allereie er nådd eller med rimelegheit kan nåast.

Det er oppgjeve i vedlegg 1 kva for naturlege vassførekomstar prega av vasskraftutbygging som kan nå god økologisk tilstand (GØT) gjennom tiltak som kan gje krafttap. Dei andre vassførekomstane som i planen er sett som naturlege vassførekomstar, som er påverka av vasskraft og som ikkje med rimelegheit kan nå GØT er per definisjon SMVF. Det kan finnast realistiske tiltak for å betre miljøtilstanden også for desse, men miljømålet er då eventuelt sett som GØP eller lågare (mindre strenge miljømål – MSM). For bekkeinntak er det generelt ikkje positiv nytte/kost ved å sleppe vatn. Desse vert difor i hovudsak gjeve unntak frå miljømålet "god tilstand" etter vassforskrifta § 10, og det vert sett mindre strenge miljømål.

Naturlege vassførekomstar prega av vasskraftutbygging som i følgje Vann-Nett krev avbøtande tiltak som ikkje gjev tap i kraftproduksjon for å nå GØT er oppgjevne i vedlegg 2. Der GØT ikkje med rimelegheit kan nåast ved hjelp av føreslegne konkrete, fysiske tiltak (til dømes der det berre er føreslege administrative tiltak eller problemkartlegging), er vassførekomsten per definisjon ikkje naturleg, men sterkt modifisert.

Status for vassførekomstar endra frå naturleg til SMVF vil oppdaterast i Vann-Nett før rapportering.

Truleg er det mange naturlege vassførekomstar som eigentleg burde vore utpeika som SMVF. Tilsvarande kan det syne seg at vassførekomstar er feilaktig utpeika som SMVF fordi det likevel finst avbøtande tiltak som gjer at GØT med rimelegheit kan nåast. Meir kunnskap vil gje grunnlag for ei meir korrekt vurdering av om ein vassførekomst skal ha status som naturleg eller vil verte utpeika som SMVF ved rullering av planen.

Magasinrestriksjonar

Når det gjeld miljømål for reguleringsmagasin som krev magasinrestriksjonar som tiltak har departementet ikkje godkjend desse og set miljømålet lik dagens tilstand.

Magasinrestriksjonar vil i avgrensa grad gje ei målbar økologisk forbetring, og ønske om magasinrestriksjonar er i hovudsak grunngeve ut frå brukarinteresser (til dømes landskap/friluftsliv). Bruk av magasinrestriksjonar vil ha verknad for kraftproduksjon og reguleringsevne. Det vil også ha konsekvensar for mulegheita til å nå miljømål på nedstraums elvestrekning. I tillegg har magasinane ofte viktige funksjonar for flaumdemping, forsyningstryggleik og brukarinteresser. Desse omsyna er vanskelege å vurdere opp mot økologiske forbetringar. Departementet meiner difor at forslaga om magasinrestriksjonar ikkje kan inngå som tiltak i miljømålfastsetjinga og heller må vurderast i den einssilde revisjonssaka der dette er aktuelt.

Departementet føreset på denne bakgrunnen at eventuelle magasinrestriksjonar grunngeve med miljøomsyn vert vurderte av sektormyndigheitene i dei kommande revisjonane der alle vilkår som vert omfatta av vassdragskonsesjonane er gjenstand for revisjon.

Andre tiltak i magasin (t.d. fiskeutsetjing, biotoptiltak) er for nokre vassførekomstar sett på som realistiske tiltak og lagde til grunn for godkjenning av miljømåla.

Prinsipp for bruk av tidsutsetjing

Kva tidspunkt ein ventar at målet vil vere nådd kjem an på fleire faktorar. Det vil ta tid å greie ut og sakshandsame aktuelle miljøtiltak. Forvaltingslova stiller strenge krav til kunnskapsgrunnlag, medverknad og høvet til å klage. Det vil også ta tid før tiltak er sett i verk fordi fysiske tiltak skal detaljplanleggast, dimensjonert og byggast. Den økologiske responsen på tiltaket vil også ta noko tid. Av desse grunnar kan det vere behov for å nytte tidsutsetjing av måloppnåinga for fleire vassførekomstar.

Departementet har lagt følgjande prinsipp til grunn for tidspunkt for når måla vert nådde når det gjeld vassførekomstar med miljømål som kan medføre krafttap:

Måloppnåing 2021:

- Revisjonssaker der det er utarbeidd eit revisjonsdokument.
- Innkallings- og omgjeringsaker der det er byrja på ei sak.

Måloppnåing 2027:

- Revisjonssaker der det pr. i dag er fremja krav om revisjon.

- Alle andre innkallings- og omgjeringsaker.

Måloppnåing 2033:

- Framtidige revisjonssaker der det enno ikkje er fremja krav.

Departementet har lagt følgjande prinsipp til grunn for tidspunkt for måloppnåing når det gjeld vassførekomstar med miljømål som føreset andre typar tiltak:

Måloppnåing 2021:

- Der tiltak kan påleggast i medhald av gjeldande standardvilkår, eller ved ein revisjon der revisjonsdokument er utarbeidd, eller ved innkalling eller omgjerung der sakene er byrja på.

Måloppnåing 2027:

- Alle andre tiltak, til dømes dei som ikkje har heimel for pålegg etter standardvilkåra og som føreset anten revisjon, innkalling eller omgjerung, eller prosess for å innføre dagens naturforvaltingsvilkår eller andre effektive verkemiddel, jf. Meld. St. 25 (2015-2016) og Meld. St. 14 (2015-2016).

Departementet sine endringar

Departementet har i vedlegg 1 og 2 ført opp dei vassførekomstar med miljømål som er godkjende som høgare enn dagens tilstand og som treng nye tiltak for å oppfylle miljømålet. For andre vassførekomstar prega av vasskraftproduksjon er ikkje måloppnåinga avhengig av nye tiltak, og miljømålet er lik dagens tilstand.

Sett i høve til planen reduserer godkjenninga talet på vassførekomstar med miljømål høgare enn dagens tilstand som føreset miljøforbetrande tiltak som kan påverke vasskraftproduksjonen. Det er til dels svake grunngevingar og mangelfulle kost-nyttevurderingar i mange av planane. Kost-nyttevurdering er sentralt når det skal setjast miljømål for SMVF. For dei høgast prioriterte vassdraga i rapport 49:2013 (vassdrag i kategori 1.1) har direktorata gjort ei overordna kost-nyttevurdering. Dei vassførekomstane som i tillegg vert godkjende med miljømål høgare enn dagens tilstand ligg etter departementet sitt syn innanfor dei nasjonale føringane. Sidan kost-nyttevurderingane gjennomgåande er dårlegare dokumentert for desse vassførekomstane må det ventast etterfølgjande justeringar i miljømåla for neste planperiode og i samband med sektormyndigheita si handsaming i den einskilde saka.

Godkjenninga reduserer også talet på vassførekomstar med miljømål høgare enn dagens tilstand som føreset andre tiltak som kan påleggast vasskraftsektoren, i hovudsak fordi miljømåla ikkje er baserte på konkrete avbøtande tiltak slik rettleiinga seier.

Avstemming av tiltak og miljømål i Vann-Nett vil gjerast av sentrale fagmyndigheiter før rapportering til ESA. Ved eventuelle feilføringar i Vann-Nett er det godkjenningsvedtaket som skal leggast til grunn for oppfølginga.

d) Overordna estimat over samla kostnadar som følgjer av planen

Kostnadane som følgjer av planen innan vasskraftsektoren er i form av tapt energiproduksjon, investeringskostnadar ved ombygging og kostnadar for andre tiltak.

I sektormyndigheitene si etterfølgjande sakshandsaming vil det verte gjort grundigare vurderingar av dei samla fordelane og ulempene ved dei einskilde tiltak før endeleg avgjerd vert teke. Det kan då syne seg at tiltak ikkje er eigna eller har ein for høg kostnad i høve til nytten. Det er ved godkjenninga gjort endringar i planen for å avgrense konsekvensane for vasskraftsektoren, mellom anna som følgje av manglande kost-nyttevurdering.

e) Administrative konsekvensar

Av miljøtiltak som skal kostast av vasskraftprodusentane kan det vere aktuelt å pålegge tiltak etter standardvilkår i gjevne konsesjonar eller liknande heimelsgrunnlag. Å gje pålegg med heimel i standardvilkåra vil medføre administrative konsekvensar for miljømyndigheitene og vassdragsmyndigheita. Tiltak som medfører endringar i kraftproduksjon må påleggast ved ein revisjon etter vassdragsreguleringslova, ei innkalling til konsesjonshandsaming etter reglane om innkalling i vassressurslova § 66 eller etter reglane om omgjerding i vassressurslova § 28. Dette vil medføre administrative konsekvensar for vassdragsmyndigheita ettersom gjennomføring av tiltak for å nå miljømåla vil krevje auka kapasitet til sakshandsaming.

Det leggst til grunn at ein stor del at tiltaka uansett ville blitt gjennomførte som del av den ordinære vassforvaltinga i Noreg, uavhengig av vassdirektivet.

3.4. Akvakultur

a) Nasjonal politikk på området

Regjeringa meiner at miljømessig berekraft må nyttast som den viktigaste føresetnaden for å regulere vidare vekst i oppdrettsnæringa, og vil følgje opp i tråd med Stortingets handsaming av Meld. St. 16 (2014-2015) *Forutsigbar og miljømessig bærekraftig vekst i norsk lakse- og ørretoppdrett*.

b) Vedekne miljømål og føreslåtte tiltak i regionen

Det går fram av planen at akvakultur er nemnt som ei vesentleg utfordring i dokumentet "Vesentlege vassforvaltingsspørsmål for Møre og Romsdal vassregion". Ifølgje planen er det likevel uavklart i kor stor grad akvakultur er ei utfordring i regionen, fordi spørsmålet om påverknad frå lakselus og rømt oppdrettsfisk er uavklart.

Planen beskriv at opne akvakulturanlegg slepp ut store mengder nærings salt og organisk stoff. Den beskriv vidare at forskning på regionale effektar så langt tyder på at resipientane er gode nok til å tole utslepp frå dagens produksjon, men at meir kunnskap må til for å kunne avgjere risikoen ved ytterlegare aktivitet. Oppsummeringa av tiltaksprogrammet listar tre generelle tiltak mot utslepp frå akvakultur. Tiltaka kan summerast slik: 1) å inkludere tiltaksobservasjon ved akvakulturanlegg i det regionale overvåkingsprogrammet, 2) å påleggje akvakulturanlegga undersøkingar og 3) å vurdere tiltak der resipientundersøkingar viser

dårleg tilstand. Alle tiltak skal gjennomførast i samarbeid med relevante sektormyndigheiter. Målet med tiltaka er å få auka kunnskap om påverknad og tilstand.

c) Departementet sine vurderingar og endringar

Generelt vil påverking frå akvakultur i vassførekomstane kunne dreie seg om ulike utslepp til vassførekomsten i tillegg til lakselus- og annan sjukdomssmitte til vill laksefisk og negativ påverknad på villfisk frå rømt oppdrettsfisk.

Påverknadar frå akvakultur i form av lakselus og rømt fisk er ikkje omfatta av grunnlagsanalysane for vassforvaltingsplanane for perioden 2016-2021, av di ein ventar på eit betre vitskapeleg fundert vurderingsgrunnlag som er under utarbeiding. Det er arbeid i gang med å fastslå miljøtilstanden i vassdrag med anadrom fisk og eit arbeid som skal leie fram til eit tilfredsstillande overslag for påverknad og gje grunnlag for å setje inn tiltak på dei rette stadane.

EFTAs overvakingsorgan (ESA) gir i brev av 6. oktober 2014 om oppfølging av dei norske vassforvaltingsplanane uttrykk for ei tydeleg forventning om at biologiske påverknader frå lakselus og rømt oppdrettsfisk blir vurderte i grunnlagsanalysane til vassforvaltingsplanane for perioden 2016-2021. Vidare er det venta at Noreg lagar ein plan for å forbetre desse analysane i neste vassforvaltingsplanperiode.

Klima- og miljødepartementet arbeider for å få oppdatert kunnskapsgrunnlaget fram mot rapportering til ESA i 2018 med sikte på vassforvaltingsplanane for perioden 2022-2027. Ureining frå oppdrett blir handtert som oppgitt i Miljøverndepartementets brev av 3. juli 2013 og 15. juli 2013.

Når det gjeld utslepp frå akvakultur, er det nemnt ein del generelle tiltak i tiltaksprogrammet til vassforvaltingsplanen. Departementet viser til at tiltaka må vurderast opp mot dei konkrete vassførekomstane og i kontakt med ansvarlege styresmakter.

Departementet gjer ingen endringar i planen på området.

d) Overordna overslag over samla kostnader som følgje av planen

Oppdatering av kunnskapsgrunnlaget vil kunne medføre ein del kostnader. Statens kostnader vil bli dekte innanfor Klima- og miljødepartementets og Nærings- og fiskeridepartementets årlege budsjettammer.

Dei generelle økonomiske konsekvensane som følgje av planen er nærmare gjort greie for i kapittel 4.

e) Administrative konsekvensar

Planen vil innebere administrative konsekvensar for miljøstyresmaktene og fiskeristyresmaktene, som er ansvarlege styresmakter for oppdatering av kunnskapsgrunnlaget og utgreiing av tiltak når det gjeld akvakultur og er premissleverandør for fastsetjinga av miljømål.

3.5. Framande organismar

a) Nasjonal politikk på området

Aichimål 9 under FN-konvensjonen om biologisk mangfald slår fast at skadelege framande organismar og deira spreingsvegar skal vera identifiserte og prioriterte, at utvalde organismar skal vera kontrollerte eller utrydda, og at tiltak for å forvalte spreingsvegar for å hindre introduksjon og etablering skal vere innført innan 2020. Det same slår eit av delmåla under FN's berekraftmål fast.

Eit heilskapleg regelverk mot framande organismar (forskrift om framande organismar under naturmangfaldlova kapittel IV) trådte i kraft 1. januar 2016. Føremålet med regelverket er å hindre innførsle, utsetjing og spreing av framande organismar som medfører, eller kan medføre, uheldige følgjer for naturmangfaldet. I tillegg stiller forskrifta for ballastvatn krav til handtering av ballastvatn. Det er òg vedteke ein tverrsektoriell nasjonal strategi mot framande skadelege artar. Den inneheld mål, prinsipp, strategiar og tiltak mot framande artar i alle relevante myndigheitssektorar. Det er i tillegg utarbeidd - og vil bli utarbeidd - fleire handlingsplanar mot framande skadelege organismar. I stortingsmeldinga Natur for livet – Norsk handlingsplan for naturmangfald (Meld. St. 14 (2015-2016)) er det slått fast at Klima- og miljødepartementet i samråd med aktuelle departement vil utarbeide ein samla, prioritert tiltaksplan for nedkjemping av skadelege framande organismar.

b) Vedtekne miljømål og føreslåtte tiltak i regionen

Ei rekkje vassførekomstar i vassregion Møre og Romsdal er påverka av framande artar, blant anna ørekyte, *Gyrodactylus salaris*, gjedde og pungreke.

Av dei framande artene er det *Gyrodactylus salaris* som er hovudutfordringa. I planen er det nemnt at det er Driva- og Rauma-regionen som er påverka, og at parasitten der har ført til omfattande skader på dei lokale laksestammene og store økonomisk tap. Ørekyte er òg nemnt som eit problem for lokale stammer av aure. I tiltaksprogrammet er nemnt ei rekkje tiltak mot andre framande artar. Tiltaka mot ørekyte er retta mot å hindre spreing, då det har vist seg vanskeleg å fjerne ørekyte utan bruk av rotenon.

Frist for måloppnåing er sett til 2021 for alle vassførekomstar med unntak av vassdrag som i dag er påverka av *Gyrodactylus salaris* i Driva-regionen, og som er avhengige av behandling. I planen er det uttalt at det her tidlegast kan oppnåast effekt i 2027. På denne bakgrunnen er vassførekomstane gjevne utsett frist på grunn av *Gyrodactylus salaris* der det ikkje er realistisk at aktuelle tiltak vil ha effekt før i neste planperiode.

Det er vidare nemnt at det i samheng med handlingsplanen mot *Gyrodactylus salaris* er samla inn og sikra genmateriale frå elvar med anadrom fisk. Det har vore fokus på å hindre smitte mellom elvar som eit tiltak når elvene skal behandlast og friskmeldast.

I planen er det òg peikt på manglande kunnskapsgrunnlag. Ei av hovudutfordringane i vassregionen er kunnskapsmangel ved at dei fleste vassførekomstane ikkje er kartlagde godt nok enno. I vassregionen har det blitt vedteke at ein skulle gjere ei prioritering av vassførekomstar som ein ser på som viktige og har kunnskap om. I fleire av dei utsette vassførekomstane er det difor ikkje vurdert tiltak. Ei vurdering av tiltak i desse må utsetjast til

neste planperiode og desse vassførekomstane har fått utsett frist med å oppnå miljømåla (185 vassførekomstar).

c) Departementet sine vurderingar og endringar

Departementet viser til at framande organismar er ei av hovudutfordringane i Møre- og Romsdal vassregion. Når framande organismar først har etablert seg er det svært vanskeleg å nedkjempe desse. Førebyggjande tiltak er difor viktig for å hindre ytterlegare spreining av framande organismar i vassregionen. I denne samanhengen viser departementet òg til at det no har kome på plass meir effektive nasjonale verkemiddel for å redusere spreinga av framande organismar, som det nemnde regelverket om framande organismar under naturmangfaldlova og alt utarbeidde og komande handlingsplaner mot blant anna framande fiskearter, stillehavsøsters og ein oppdatert handlingsplan mot *Gyrodactylus salaris*. Det er òg venta at krav om reinsing av ballastvatn under den internasjonale ballastvatn-konvensjonen vil bli innført om kort tid. Reinsekrevet vil då takast inn i forskrifta for ballastvatn.

Departementet gjer ingen endringar av planen på området.

d) Overordna overslag over samla kostnader som følgje av planen

Departementet viser til at føresetnadene for å utføre dei økonomiske analysane ikkje har vore til stades i Møre og Romsdal vassregion. Det er difor ikkje mogeleg å anslå dei totale økonomiske kostnadene som følgje av føreslåtte miljømål og tiltak knytte til framande organismar i vassregionen. Det er viktig at kostnader og effekten av tiltak i større grad vert oppgjevne av sektormyndigheitene fram mot neste planperiode, slik at det blir mogeleg å estimere dei samla kostnadene som følgje av planen for neste planperiode. Tiltak mot framande skadelege organismar vil bli dekte innanfor Klima- og miljødepartementets årlege budsjetttrammer.

Dei generelle økonomiske konsekvensane som følgje av planen er nærare omtalt i kapittel 4.

e) Administrative konsekvensar

Planen vil innebere administrative konsekvensar for mellom anna Miljødirektoratet, Mattilsynet og Fylkesmannen, som er ansvarlege myndigheiter for gjennomføring av tiltak mot framande organismar.

3.6. Avløp

a) Nasjonal politikk på området

Utslepp frå avløpssektoren er i hovudsak regulerte ved regelverk heimla i forureiningslova og i Lov om kommunale vass- og avløpsanlegg, særskilt forureiningsforskriftas del 4 og 4A. Det er heimel i regelverket for kostnadsdekning av nødvendige investeringar, drift, vedlikehald, kontrollar osv.

b) Vedtekne miljømål og føreslåtte tiltak i regionen

Mange av tiltaka i planen omfattar kommunalt avløp og avløp i spreidd busetnad, og planen peiker på dei klare nytteverdiene av å gjennomføre slike tiltak. Avløpsområdet er ei av sju

hovudutfordringar i vassregionen, og gjeld alle vassområda. Interkommunalt samarbeid om spreidd avløp er òg nemnt som eit generelt tiltak.

c) Departementet sine vurderingar og endringar

Departementet meiner det i hovudsak finst tilstrekkelege verkemiddel på avløpsområdet til at mål vil kunne nåast. På denne bakgrunnen gjer departementet ingen endringar i regionalt vedteken plan på dette området.

d) Overordna overslag over samla kostnader som følgje av planen

Det er foreløpig lite grunnlag for å vurdere samla kostnader som følgje av planen.

e) Administrative kostnader

Det er foreløpig lite grunnlag for å vurdere dei samla administrative konsekvensane ved planen.

3.7. Forureining elles (frå industri, forureina sediment mv.)

a) Nasjonal politikk på området

Forureining frå industri mv. er i all hovudsak regulert etter forureiningslova, mens innhald av miljø- og helseskadelege stoff i produkt i hovudsak er regulert etter produktkontrolllova.

Utslepp frå ureina grunn og ureina sediment følgjer i hovudsak forureinar betaler-prinsippet, med pålegg retta mot eigar eller forureinar om kartlegging, overvaking, opprydding mv. etter forureiningslova. Det blir òg gitt noko statleg støtte til prioriterte område etter nærare kriterium. Arbeidet med forureina sediment følgjer hovudprioriteringane i ein handlingsplan for forureina sediment frå 2006. Arbeidet er langsiktig.

Det er eit eige nasjonalt mål at utslepp og bruk av miljøgifter kontinuerleg skal reduserast i den hensikt å stanse utsleppa innan 2020. Dei prioriterte miljøgiftene som er omfatta av 2020-målet - prioritetslista - omfattar no drygt 30 stoff eller stoffgrupper. Arbeidet på dette feltet følgjer handlingsplanen frå 2015.

b) Vedtekne miljømål og føreslåtte tiltak i regionen

Fleire vassførekomstar er sette opp med utsett frist grunna forureina sjøbotn.

Samandraget av tiltaksprogrammet peiker på ei lang rekkje tiltak som er retta mot å redusere effekten av forureining, under dette påverking på kjemisk tilstand. Men etter som det ligg føre lite data på kjemisk tilstand, og det ikkje er fullstendig avklart om det å oppnå miljømål for kjemisk tilstand er avhengig av tiltak, er det vanskeleg å vurdere kva tiltaka er retta mot. Det er òg vanskeleg å sjå om det er snakk om grunnleggjande tiltak eller supplerande tiltak.

c) Departementet sine vurderingar og endringar

Det er behov for ytterlegare kunnskap, vurdering av viktigaste påverkingskjelder, nytte-/kostnadsanalysar av tiltak, vurdering av tiltaksbehov og eventuelt nye verkemiddel til neste rullering av planen.

Det er etter departementet si vurdering usikkert om mål om god tilstand vil kunne nåast i 2021 for vassførekomstar med forureina sediment, der opprydding i den forureina botnen er

avgjerande for å betre tilstanden, og der opprydding ikkje enno er sett i gang eller ventast sett i gang snart.

Det er vanskeleg å sjå ut frå forvaltningsplanen kva vassførekomstar dette gjeld og om utsatt frist allereie er blitt satt. Det kan difor være vassførekomstar i regionen kor det på denne bakgrunn er risiko for at miljømåla først vil bli nådd etter 2021. Det må foretas ei nærare vurdering i neste planperiode av miljømål og tidspunkt for måloppnåing for dei enkelte vassførekomstane i ein heilskapleg vurdering av påverknad og tiltak.

For områder spesifikt prioritert i den statlige handlingsplanen for forurensede sedimenter ligger Ålesund og Sunndalsfjorden ved Sunndalsøra innanfor vannregionen og det er satt utsatt frist for desse.

Departementet gjer inga endringar i regionalt vedtatt plan på dette området.

d) Overordna overslag over samla kostnader som følgje av planen

Det er foreløpig lite grunnlag for å vurdere samla kostnader som følge av planen.

e) Administrative kostnader

Det er foreløpig lite grunnlag for å vurdere dei samla administrative konsekvensane ved planen.

4. Økonomiske og administrative konsekvensar

Forvaltningsplanen skal innehalde eit samandrag av den økonomiske analysen av vassbruk som er påkravd i vassforskrifta § 15, jf. vedlegg III, og skal mellom anna innehalde ei vurdering av den mest kostnadseffektive kombinasjonen av tiltak som skal inngå i overslag over potensielle kostnader i tiltaksprogrammet, jf. vassforskrifta § 25.

Forbetringane frå førre planperiode har vore mindre enn venta, og grunnlaget for å utføre dei økonomiske analysane har ikkje vore til stades. Dette skuldast delvis manglande nasjonal vegleiing og verktøy på området, men òg at myndigheitene innanfor ein del sektorar ikkje har oppgjeve kostnader ved og effekten av tiltak. Nasjonale retningsliner er i varierende grad følgd opp av dei ulike vassregionane. EU-kommisjonen har peikt på at dette generelt er dårleg skildra også i planane til medlemsstatane.

Vurderingane av kostnader som er gjort i planen er ikkje fullstendige. Det er berekna kostnader for berre 79 tiltak, omtrent 17 % av totalt tal tiltak. Tiltaka som er kostnadsvurderte summerer seg til over 152 mill. kroner. Det er ikkje gjort eit forsøk på å vurdere totale kostnader basert på desse tala. Vidare er 138 tiltak vurderte med tanke på kostnadseffektivitet. Av oppsummeringa går det fram at 45 tiltak har høg kostnadseffektivitet, 66 tiltak har middels kostnadseffektivitet og 27 tiltak har låg kostnadseffektivitet. Kostnadene som er anslått er i liten grad kvalitetssikra og kan vera hefta med usikkerheit.

Ei vurdering av fordelingsverknader mellom sektorar kjem heller ikkje fram av planen. Sidan kostnader ikkje er spela inn av alle sektorane, let det seg ikkje gjere å vurdere dei samla økonomiske og administrative konsekvensane ved planen.

I sektormyndigheitene si sakshandsaming vil det bli gjort ytterlegare avklaringar og konkrete vurderingar av fordeler og ulemper ved dei enkelte tiltaka før det blir fatta endeleg vedtak om eventuell tiltaksgjennomføring. Det kan då vise seg at alternative tiltak er betre eigna for å oppnå miljømålet. Det kan òg vise seg at tiltak ikkje kan gjennomførast, då dei ikkje er eigna eller har ein for høg samfunnskostnad i forhold til nytten for samfunnet. Mangelfulle kostnadsvurderingar i dei regionale planane tilseier at det i ettertid, i den seinare sektorvise oppfølginga, også kan vise seg at fleire av de føreslegne tiltaka ikkje er eigna for å oppnå miljømålet.

Vidare vil ein stor del av tiltaka uansett bli gjennomførde som del av den ordinære vassforvaltninga i Noreg, uavhengig av vassdirektivet. Slike tiltak må sjåast som del av den ordinære forvaltninga, og det vil ikkje vere rett å vurdere kostnadane ved dei som om dei kjem på grunn av vassforvaltingsplanen åleine.

Forslag til tiltak ut over det som er fastsett i eller i medhald av gjeldane lover og forskrifter, og vassregionanes påvising av manglande verkemiddel, er viktige innspel til sektormyndigheitenes vidare prioriteringar og avgjerd om tiltak i planperioden. Som nemnt medfører ikkje planane absolutte forpliktingar av rettsleg art, og sektormyndigheitene er ikkje forplikta til å gjennomføre dei same tiltaka som står i tiltaksprogramma.

Planen føreslår ei rekkje tiltak der det er meldt behov for statleg finansiering. Prioritering og eventuell tildeling av ressursar blir vurdert gjennom dei årlege budsjettprosessane. Dette må sjåast i samanheng med dei respektive sektormyndigheitene si sakshandsaming og endelege avgjerd om tiltak.

Vedtak

I medhald av plan- og bygningslova § 8-4 jf. vassforskrifta § 29, godkjenner Klima- og miljødepartementet, i samsvar med endringane i vedlegg 1-2, regional plan for vassforvaltning i vassregion Møre og Romsdal for planperioden 2016-2021 som er vedteken av fylkestinget.

Med helsing

Vidar Helgesen

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikkje håndskrevet signatur.

Kopi:

Akershus fylkeskommune	Postboks 1200	0107	OSLO
Akershus fylkeskommune	Postboks 1200	0107	OSLO
Aust-Agder fylkeskommune	Postboks 788 Stoa	4809	ARENDAL
Buskerud fylkeskommune	Fylkeshuset	3020	DRAMMEN
Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard	Postboks 3021 Lade	7441	TRONDHEIM
Finansdepartementet	Postboks 8008 Dep	0030	OSLO
Finnmark fylkeskommune	Fylkeshuset	9815	VADSØ
Fiskeridirektoratet	Postboks 185 Sentrum	5804	BERGEN
Fylkesmannen i Buskerud	Postboks 1604	3007	DRAMMEN
Fylkesmannen i Finnmark	Statens Hus	9815	VADSØ
Fylkesmannen i Hedmark	Postboks 4034, Statens Hus	2306	HAMAR
Fylkesmannen i Hordaland	Postboks 7310	5020	BERGEN
Fylkesmannen i Møre og Romsdal	Fylkeshuset	6404	MOLDE
Fylkesmannen i Nordland	Moloveien 10	8002	BODØ
Fylkesmannen i Nord-Trøndelag	Postboks 2600	7734	STEINKJER
Fylkesmannen i Oppland	Postboks 987	2626	LILLEHAMMER
Fylkesmannen i Oslo og Akershus	Postboks 8111 Dep	0032	OSLO
Fylkesmannen i Rogaland	Postboks 59, Statens Hus	4001	STAVANGER
Fylkesmannen i Sogn og Fjordane	Njøsavegen 2	6863	LEIKANGER
Fylkesmannen i Sør-Trøndelag	Postboks 4710 Sluppen	7468	TRONDHEIM
Fylkesmannen i Telemark	Postboks 2603	3702	SKIEN
Fylkesmannen i Troms	Postboks 6105	9291	TROMSØ
Fylkesmannen i Vestfold	Postboks 2076	3103	TØNSBERG
Fylkesmannen i Østfold	Postboks 325	1502	MOSS
Havforskningsinstituttet	Postboks 1870 Nordnes	5817	BERGEN
Hedmark fylkeskommune	Fylkeshuset	2325	HAMAR
Helse- og omsorgsdepartementet	Postboks 8011 Dep	0030	OSLO
Hordaland fylkeskommune	Postboks 7900	5020	BERGEN
Jernbaneverket	Postboks 4350	2308	HAMAR
Kommunal- og moderniseringsdepartementet	Postboks 8112 Dep	0030	OSLO
Kommunesektorens organisasjon	Postboks 1378 Vika	0114	OSLO
Kystverket	Postboks 1502	6025	ÅLESUND
Landbruks- og matdepartementet	Postboks 8007 Dep	0030	OSLO
Landbruksdirektoratet	Postboks 8140 Dep	0033	OSLO
Mattilsynet	Postboks 383	2381	BRUMUNDDAL
Miljødirektoratet	Postboks 5672 Sluppen	7485	TRONDHEIM

Akershus fylkeskommune	Postboks 1200	0107	OSLO
Møre og Romsdal fylkeskommune	Fylkeshuset	6404	MOLDE
Nordland fylkeskommune	Fylkeshuset	8048	BODØ
Nord-Trøndelag fylkeskommune	Fylkets Hus	7735	STEINKJER
Norges geologiske undersøkelse	Postboks 6315 Sluppen	7491	TRONDHEIM
Norges vassdrags- og energidirektorat	Postboks 5091 Majorstua	0301	OSLO
Nærings- og fiskeridepartementet	Postboks 8090 Dep	0030	OSLO
Olje- og energidepartementet	Postboks 8148 Dep	0033	OSLO
Oppland fylkeskommune	Postboks 988	2626	LILLEHAMMER
Oslo kommune	Rådhuset	0037	OSLO
Rogaland fylkeskommune	Postboks 130 Sentrum	4001	STAVANGER
Samferdselsdepartementet	Postboks 8010 Dep	0030	OSLO
Sogn og Fjordane fylkeskommune	Askedalen 2	6863	LEIKANGER
Vegdirektoratet Statens vegvesen	Postboks 8142 Dep	0033	OSLO
Sør-Trøndelag fylkeskommune	Postboks 2350 Sluppen	7004	TRONDHEIM
Telemark fylkeskommune	Fylkeshuset	3706	SKIEN
Troms fylkeskommune	Postboks 6600	9296	TROMSØ
Vest-Agder fylkeskommune	Serviceboks 517	4605	KRISTIANSAND S
Vestfold fylkeskommune	Postboks 2163	3103	TØNSBERG
Østfold fylkeskommune	Postboks 220	1702	SARPSBORG

Vedlegg 1 og 2 – endringar på vasskraftområdet

Departementet har i vedlegg 1 og 2 nedanfor ført opp dei vassførekomstane med miljømål som ved dette vedtaket er godkjende som høgare enn dagens tilstand og som treng nye tiltak som kan føre med seg tap av kraftproduksjon (vedlegg 1) og som kan føre med seg andre typar tiltak som kan påleggast vasskraftsektoren (vedlegg 2) for å oppfylle miljømålet. Listene gjev også godkjend bruk av tidsutsetjing. For andre vassførekomstar prega av vasskraftproduksjon kjem ikkje måloppnåinga an på nye tiltak og miljømålet vert med dette vedtaket endra til dagens tilstand.

Vedlegg 1 - vassførekomstar med miljømål som kan føre med seg krafttap:

Vassførekomst ID	Vassførekomstnamn	Naturleg /SMVF	Økologisk tilstand/potensial	Miljømål	Frist for måloppnåing
104-85-R	Aura, øvre del	SMVF	MØP	GØP	2021
104-125-R	Aura, midtre del	SMVF	MØP	GØP	2021
104-126-R	Aura, nedre del	SMVF	MØP	GØP	2021
104-30-R	Eira	SMVF	MØP	GØP	2021
112-162-R	Surna, midtre del	SMVF	MØP	GØP	2021
112-30-R	Surna, nedre del	SMVF	MØP	GØP	2021
112-118-R	Rinna, øvre del	SMVF	MØP	GØP	2021
112-119-R	Rinna	SMVF	MØP	GØP	2021
112-6-R	Litle Bævra	SMVF	MØP	GØP	2021
112-178-R	Bøvra (Bævra), øvre del	SMVF	MØP	GØP	2021
112-190-R	Bøvra (Bævra), midtre del	SMVF	MØP	GØP	2021
112-189-R	Bøvra (Bævra), nedre del	SMVF	MØP	GØP	2021

Vedlegg 2 - vassførekomstar med miljømål som kan føre med seg andre typar tiltak som kan påleggast vasskraftsektoren:

Vassførekomst ID	Vassførekomstnamn	Naturleg /SMVF	Økologisk tilstand/potensial	Miljømål
096-7-R	Hareidselva	Naturleg	DØT	GØT
100-11-R	Valldøla	Naturleg	DØT	GØT
101-49-R	Spjelkavikelva nedre del	Naturleg	MØT	GØT
109-5-R	Angvikelva, nedre del	Naturleg	MØT	GØT
112-119-R	Rinna	SMVF	MØP	GØP
112-147-R	Svorka øvre del	SMVF	MØP	GØP
112-162-R	Surna, midtre del	SMVF	MØP	GØP
112-178-R	Bøvra, øvre del	SMVF	MØP	GØP

112-190-R	Bønvra (Bænvra), midtre del regulert	SMVF	MØP	GØP
112-30-R	Surna nedre del	SMVF	MØP	GØP

SMVF: sterkt modifisert vassførekomst **GØT:** god økologisk tilstand **GØP:** godt økologisk potensial

MØT: moderat økologisk tilstand **MØP:** moderat økologisk potensial **DØT:** dårleg økologisk tilstand

DØP: dårleg økologisk potensial **SDØT:** svært dårleg økologisk tilstand **SDØP:** svært dårleg økologisk potensial